

ՏԱՄՆ ԵՒ ԵՐԵՎԱՆԻ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 ռուբլ, կես տարվանը 6 ռուբլ: Առանձին համարները 7 կոպեկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմյանիս խմբագրատան մէջ:

Մեր հասցեն. Тифлисъ. Редакция «Манакъ». կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերէն):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լիզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են Խմբագրանչիւր բառին 2 կոպեկ:

ԲՈՎԱՆՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ներքին Տեսութիւն. Գաւառական հիւանդանոց. Նամակ Բաղուր. Նամակ Նուրուզ. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Պարսկաստանից. Արտաքին լուրեր.—ԽՈՒՆ ԼՈՒՐԵՐ.—Հեռագրեր.—ԲՈՐՄԱ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ. Ներ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Պարզից:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԳԱՆՈՒԱԿԱՆ ՀԻՄՆՆԱԿՆՈՑ

Գիւղական համայնքը նախապաշարված հին, պայծառական սովորութիւններով, մինչև այսօր էլ կասկածով է վերաբերվում զէպի բժշկին ու նրա դեղերը: Մինչև օրս էլ ժողովրդի առաջնորդ համարվող դասը քահանաները աւելի հաւատում են գրեթե անբերին ու խոտ դնողներին, քան թէ անողջապահական հետազոտողները, թանկ և այդ պատճառով էլ զիջելով երևում են տարափոխիկ հիւանդութիւններ, որոնք ամենաառատ հունձ են ունենում:

Գիւղացի դեղում սկսվել է կիսադոզայից կամ դեֆտերիտ տարափոխիկ հիւանդութիւնը. ժողովուրդը կարծելով թէ հիւանդութիւնը շատ կանգնի, հոգ չէ տանում հիւանդի վրա, նրա դուրսիցը չէ բարելաւում և որովհետև հիւանդութիւնը անարարութիւն լինելու մասին ամենեւին թաղափար չունի, ուստի թող է տալիս հիւանդին առողջների մօտ մնալ, որից վարակվում են և միւսները: Չը նայելով այս նախապաշարունքներին, երբեմն բացառութիւններ լինում են—հիւանդին բերում են բժշկի մօտ և կիսով չափ կատարում են նրա պատէրները:

Մի ամբողջ տարի դիտելուց յետոյ, այժմ մենք մի դրական բան կարող ենք ասել գաւառում բժշկի տուած օգուտների մասին: Անցեալ 1888 թ. մայիս ամսից իզդրում բացված է գաւառական հիւանդանոց մի բժշկով և երկու ֆելդշերով: Այդ հիւանդանոցի, բժշկի, ֆելդշերների և դեղերի ծախքը տալիս է գաւառիս ժողովուրդը և բերված հիւանդները բժշկվում են ձրի:

Առաջին ամիսներում հասարակութիւնը շատ քիչ էր օգտվում հիւանդանոցից և նրա համար խորթ էր բժշկին հիւանդի մօտ հրաւիրելը, բայց հետզհետէ ընտելացաւ և նկատելի կերպով յահաստեղծեց թիւը շատացաւ. յուսով ենք, որ մի

երկու տարուց յետոյ բժիշկը պահանջ կը դառնայ: Այդպիսի թարգմանները, կարծելով որ մի բան հասկանում են, երբեմն սխալ բացատրութիւններ կարող են տալ և բժշկի գործը զժուարացնել: Մեր առաջարկութիւնն այս է: Ամենից նպատակաբար կը լինի, եթէ այդ տեսակ հիւանդանոցների բժիշկները, որոնք միշտ գործ ունեն հասարակ ժողովրդի հետ, գիտնան տեղական լիզուներ կամ հէնց նոյն ազգաբնակչութեան պատկանող լինեն: Իսկ եթէ այդ ինչ-ինչ պատճառներով չէ կարելի, գոնէ տեղական լիզուներ դիտող մի ֆելդշեր լինի թարգման: (Ֆելդշերները մէկը գիտէ հայերէն, բայց նա հիւանդանոցի ղեկավարն է և թարգմանի դեր չէ կատարում):

Մենք քանի անգամ ժողովրդից տրտունջ ենք լսել թէ բժիշկը չը գիտնալով իրանց լիզու, շատ զժուարութեամբ կարողանում են հասկացնել նրան իրանց հիւանդութիւնը, բայց թէ այդ հիւանդութիւնը երբ է սկսվել, ինչ դէպքից և այլն, մնում է բժշկի համար անթել: Այս բոլոր անպատեհութիւնները մէջտեղից կը վերանան, եթէ բժիշկը գիտնայ տեղական լիզուներ կամ գոնէ բժշկութեան տարբերների հետ ծանօթ տեղական լիզուներ իմացող թարգման ունենայ:

Մենք կարծում ենք, որ շատ նպատակաբար կը լինի, եթէ մանկաբարձօւնին էլ հայ լինի, որովհետև կանաչ իրանց ներքին հիւանդութիւնը բժշկին յայտնելուց, այն էլ ծառայութեան միջոցով զայլում են. այդ պատճառով կանանց հիւանդութիւնները մեծ մասամբ մնում են բարձր բերանները, որոնք երբեմն ամենամարտահրեշտակներ են պատճառում նրանց:

Մենք մեծ յոյս ունենք, որ այս նշանատը և ժողովրդի համար օգտակար հարցերը անուշադիր չեն մնայ նրանց կողմից, որոնք ստանանք են հասարակութեան առողջապահութեան հոգը: ***

ՆԱՄԱԿ ԲԱԳՈՒԻՑ

Յուլիսի 22-ին

Վերջին ժամանակներս նախապէս գործը շատ քիչ էր զբաղվում և ստացել Սև նաւթի գինը զգալի կերպով բարձրացել է և մեծ տագնապի մէջ գրել մեր նախագործարանատէրերին: Մինչև այժմս դրանք առնում էին նաւթի պուրը 1—2 1/2 կոպ. ամբողջ տարվայ ընթացքում, իսկ այժմս առնում են 5—7 կոպ., այն ևս մեծ չքժարութեամբ: Գների այս անկմանը կերպով

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

ՊԱՐԻՉԻՑ

XVII

Նախորդ թղթակցութիւններս մէկի մէջ ևս թոտառացայ նկարագրել ձեզ ցուցահանդիսի Pavillon de Paris անուանված երկու շինութիւնների մէջ իմ տեսածները: Բայց երևի իմ այս թղթակցութիւնս կարճ կը լինի, քանի որ ցուցահանդիսի այդ բաժնի մի նշանատը մասը, այն է քաղաքային իրական արհեստաւորացի դպրոցների ցուցահանդէսը, ես արդէն կարողութեանս չափ նկարագրեցի:

Pavillon de Paris ասված երկու շինութիւնների մէջ ամբողջով բաժնը ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ Պարիզի քաղաքային վարչութեան ցուցահանդէսը: Երանի թէ ուրիշ քաղաքներ կարողանային Պարիզի քաղաքային վարչութեան հանդէս գրված բաժնի հաղարկորդ մասն անգամ ներկայացնել... Պարիզի քաղաքային վարչութեան ցուցահանդէսը, որը զետեղված է արդիւնագործութիւնների պալատի զվարար մուտքի առջև դառնալով երկու շինութիւններում, բաժանվում է իսկապէս հետեւելի «ստերի. քաղաքային ազմինստրացիայ, քաղաքա-

յին առողջական մասը, քաղաքային դպրոցական գործը, քաղաքային անտեսութիւնն ու հրապարակական աշխատանքները և վերջապէս Պարիզի քաղաքի պատմութիւնը:

Պարիզի քաղաքի պատմութիւնը ներկայացրած է 30 պլաններով (որոնցից մէկը կազմել է գերմանացի կոմսգրաֆ Վերապիան Միլնստեր), որոնք ցոյց են աւելի մեծ, ինչպէս հետզհետէ դարգացել և ընդարձակվել է քաղաքը՝ գալլիական և հռոմէական ժամանակներից մինչև անցեալ դարի վերջը: Այս հանդէս են դրված պլաններ, որոնք ներկայացնում են Պարիզը ներկայ դարի սկզբից մինչև մեր օրերը, յատկապէս այն փոփոխութիւններով քաղաքի կազմակերպութեան մէջ, որոնք առաջ եկան 1871 թ-ից յետոյ:

Քաղաքային անտեսութեան և հրապարակական աշխատանքների վերաբերվում են բազմաթիւ պլաններ և մօզէլներ կամ օրբներ, ջրանցքների, անմաքրութեան ստորերկրային խողովակների, քաղաքային շինութիւնների և հաստատութիւնների, ջրանցքների կազմակերպութեան մէջ, սեփական համար խողովակների այլ և այլ սխեմաների նմաներ և մինչև անգամ դահլիճներից մինում շինված է ջրանցքի օրինակը, որտեղ ճշմարիտ վազում է ջուրը, իսկ փոքր ինչ աւելի հեռու կառուցված է անմաքրութեան ստորերկ-

րեայ խողովակի օրինակը, որը մաքրվում է ջրանցքից թափվող ջրի հոսանքով: Ստորերկրային խողովակները դարձված են յատկապէս ցուցահանդիսի այդ բաժնի համար կառուցված կամարների տակ, որոնց անցքերը լուսաւորված են լապտերներով:

Քաղաքային ազմինստրացիայի բաժնում հանդէս են գրված ամենակատարելագործված սխեմաների բազմաթիւ հրաշք մեքենաներ, և գործիքներ, հրդեհների ժամանակ գործածվող սանդղաւորներ և հրաշք խմբի մարդկանց համար յարմարագոյն հագուստներ: Իսկ քաղաքային առողջական մասում աչքի են ընկնում բնական մեծութեամբ կառուցված երկու հատ երեք-յարկանի, միջին կարողութեան բնակիչների համար յարմարեցրած աներ: Այդ աները, որոնք միմանց զիմաց են շինված, կրում են հետեւեալ նշանակները. առաջինի վրա գրված է «maison insalubre» (անառողջ տուն), իսկ միւսի վրա «maison salubre» (առողջ տուն): Եւ իբրև, այնպէս հերթով մտնելով առաջին և երկրորդ տան մէջ, ակնհայտ է, շօշափելի կերպով կարող է համոզվել որքան անառողջ կերպով է կառուցված տները: առաջինը և որքան առողջական պայմաններ աչքի առջև են ունեցել կառուցանելով երկրորդ տունը: Ուշադրութեամբ արժանի է այն հանգամանքը, որ երկու տները յարկերի, սենեակների,

բարձրանալը պէտք է վերադրել Բալխանի նախահանքերից ստացած նաւթի պակասութեանը, որը այժմս շատ քիչ է ստացվում, համեմատելով միւս տարիների հետ: Ֆոնտանները շատ հաղուագիւտ են այժմս, եղածներն էլ շատ կարճատեւ և աննշան են: Այն ինչ նախընթաց տարիներում, որ չէր անցնում, որ մէկի նախահանքում մի նոր ֆոնտան չը բացվէր և չը լցնէր նախով Բալխանի բոլոր նախապարանները:

Ի նկատի պէտք է ունենալ նաև այն, որ օրբանից առաջ հանքատէրերը նախ չէին ստանում փորելով մինչև 60—100 սաժէն խորութեամբ, այն ինչ այժմս շատերից քչերն են հանդիպում այն բաշղին, որ 80 կամ 90 սաժէն խորութեամբ վրա նախ ստանան. ըստ մեծի մասին այժմ ըստացվում է, ինչպէս փորներն են ցոյց տալիս, 120—160 սաժէն խորութիւնից և եթէ այդ շերտերից ֆոնտանակ չէ խլում նախով, համարեա թէ հանքատէրը ոչնչով չէ վարձատրվում. այնուհետ մնում է նրան այդքան խորութիւնից զանջելով միմիայն աննշան արդիւնը ստանալ. դրա համար էլ յուսական ծախս պէտք է անել: Կան նաև այս րօպէիս փորողներ հանքատէրերից, որոնք հասած են 190—200 սաժէն խորութեան և ոչ մի հետեւնքի չեն հասած, այլ յուսահատ կերպով դարձեալ շարունակում են, այն յոյսով միայն, որ մի օր պէտք է յետ ստանան իրանց գործը որոտ թասնեակ հազարները: Շատ ժամանակ այդքան խորութիւնից ֆոնտանացող լուրիում է ոչ թէ նախով, այլ մաքուր ծծմբային ջուր, որով և վերջապէս է հանքատիրոջ ռենցած յոյսը դէպի այդ հորը:

Աւելացրէք դրա վրա և այն, որ գործարանները շատացել են և եղածներն էլ կրկնապատիկ ընդարձակել են իրանց գործունէութիւնը և այն ժամանակ հասկանալի կը լինի նախով թաղապահութեան պատճառը: Ահա այս հանգամանքներն են, որ վերջին ժամանակներս ծանրաբեռնվելով, բընակատար բարձրացրին միանգամից նախով գինը: Չը նայելով, որ նախով այսպէս լինող է, դրանից ստացած կերտոյնը համեմատաբար շատ էժան է: Ան նախով ոչ պակաս լինացեալ այս վերջին երկու ամիսների ընթացքում նաև նախով մնացորդը, որը մեծ քանակութեամբ ծովով արտահանվում է դէպի Աստրախան կերտոյնի պուրը, նաև երկու ճանապարհներով, արժէ այս րօպէիս 22 կոպէկ, իսկ երկաթուղիով իւրաքանչիւր կաթնասն (վազօնը—600 պուր) արժէ 160—180 ր: Եղանակը մեզանում անտանելի է. արտասովոր

և նոյն իսկ արտաքինների դատարարութիւնը կատարելապէս միանման է, միայն առաջին տան մէջ պահպանված չեն ոչինչ առողջական անհրաժեշտ պայմաններ, իսկ երկրորդը բոլոր մասերը թէ սանդղաւորները, թէ յատակները, թէ պատուհանները, թէ արտաքինները, թէ անմաքրութեան համար խողովակները, թէ լուսավիտու ու ճերմակեղէն լուսնաւոր տեղերը, թէ խոհանոցը, — այնպէս են շինված և այնպիսի նիւթերից, որ կատարելապէս համապատասխան են առողջապահական նորադոյն գիտութեան ամենամանրածեշտ պայմաններին:

Քաղաքային դպրոցական գործի մասին ես արդէն բաւական խօսեցի իմ մի նախորդ թղթակցութեանս մէջ, ջանալով ծանօթացնել ձեզ յատկապէս քաղաքային իրական արհեստաւորացի դպրոցների հետ: Այժմ ինձ մնում է միայն աւելացնել, որ և տղաների թէ տարրական և թէ արհեստաւորաց քաղաքային դպրոցները ոչնչով պակաս չեն և յետ չեն մնում նոյնաման իրական քաղաքային դպրոցներից: Այդտեղ ձեզ ցոյց է տրվում օրինակելի դասատուներ, ամենայնպէս նստարաններով աշակերտների համար և ամբիօնով վարձապետի համար: Այս անցնելով այն սրահները, որտեղ հանդէս են գրված արական արհեստաւորաց քաղաքային դպրոցների սաների արդիւնները:

չորերից և փոշոտ քամուց տանից դուրս գալ չէ լինում. հիւսիսային քամին ահա քանի ժամանակ է իր սաստիկ ոյժով փչում է և փողոցային թանձր փոշիով կուրացնում անցողիկներին աչքերը հնարձակ անդամ ազատ չեն այդ փոշու աղբեղով լինելից. երկփեղկանի փակված պատուհաններից և դռներից անդամ սենեակների մէջ է թափանցում բուսական ստուար փոշի:

Չը նայելով, որ այս անտանելի յատկութիւնը ունի «Հայրի» կողմէ քամին, այնու ամենայնիւ ունի նաև իր բուսական լուս կողմը, որ փոքր ինչ զովանցում է ողբ. այլապէս չէր կարելի Բագուում, այս աֆրիկական տոթում ապրելու Բագուի միակ դրամարանը կազմում է քաղաքային այգին, որը, ցաւելով պիտք է ստենը, շատ խղճալի դրոթիւն մէջ է. բուսականութեամբ շատ աղքատ է, եղած ծառերն էլ տերևաթափ են եղած և մի կողմից էլ չորանում են: Այս այգի կողմէ տեղը երկնայեանները ասեղ գցելու տեղ չէ լինում, ժողովրդի խուռն բազմութիւնը դիմում է այստեղ «փոքր ինչ զովանալու և մաքուր ոչ ծծելու. հարուստները արդէն վաղուց թողել են Բագու և վայելում են յայտնի ամառանոցների մաքուր ողբ և օգտվում են նրանց հանքային առողջարար ջրերով միայն ինզճ դասակարգն է, որ օրական հացի խնդրով դրազլած, տանջված է հարուստների նախագործարաններում աշխատելով:

Քաղաքի անմաքուրութիւնների մասին խոսելը ասելով է, որովհետև ամբողջ քաղաքում ոչ մի մաքուր փողոց չէր գտնուի, բոլորն էլ անանցանելի աղտոտութեամբ լի են. թէ խանութներից և թէ տներից անխնայ կերպով ամեն ինչ, որ պիտանացու չէ, ածուծ են փողոցները, մինչև իսկ անցորդներից շատերը երբեմն պատշգամբներից թափված սպանէ ջրով լողանում են: Ամբողջ ժողովի երկայնութեամբ անցում է մի ջրբանջը, որից այնպիսի անտանելի դարչանոտութիւն է բուրում, որ անցորդը ստիպված է լինում մի քանի սափէններ քիթը բռնած առանց շունչ քաշելու գնալ, և գարշահոտութիւնը ոչ միայն այս ամառվայ ժամանակն է զգալի, այլ և ձմեռվայ ամենասառայի ցրտերին: Մրա մասին անգամ ոչ ոք չը կայ մտածող: Չը նայելով, որ այս նշանաւոր փողոցի վրա գտնվող միլիոնաւոր տանուտէրերի պարտքն է իրանց տներից արտաթորող անցքերի մաքուրութեան վրա մտածելը, բայց նրանք այդպիսի բաների վրա մտածելու շատ քիչ ժամանակ ունեն, և ո՞վ կարող է նրանց իրանց պարտականութիւնը յիշեցնել տալ: Ամենանշանաւոր փողոցներն անգամ լի են շքեղ մոյլի շներով, որոնք ամբողջ խմբերով են շքեղում բոլորովին աներկիւղ կերպով փողոցից փողոց իրանց կերակուրը ճարելու համար: Իրաքանչիւր քայլափորում կը տեսնէք արևի տակ թափված ցնած, զազարյի վէրքերով և ուռույթներով ծածկված շների խմբեր, որոնք միմիայն անցորդներին զոտաւոր են պատճառում: Գրանց ոչնչացնելու համար ոչ ոք չէ մտածում: Գուցէ կոտորել մեղք են համարում...

Ս.

զուր համոզում էր որ և արական արհեստաւորաց զարդերը նոյնքան առաջադէմ են իրանց արհեստների մասերում, որքան և իրական դարձողները: Մանաւանդ աչքի են ընկնում իրանց կատարելութեամբ՝ հիւսուածեան մասը (յատկապէս նուրբ կահ-կարասիներ) և երկաթեայ ու պողպատեայ արդիւնքների մասը:

Ի զեպ կը լինի ինչէլ այստեղ, որ Pavillon de Paris երկու շինութիւնների մէջ ազատ տեղ չը լինելու պատճառով, այդ շինութիւնների դիմաց գտնվող Palais des arts liberaux անային շինութեան բաժնուած վետեղել են ուղղել արհեստաւորաց զարդերի արդիւնքները: Այդ այն զուարթներն են, որտեղ սովորում են անչափաւոր յանց աւուրն, կամ թ ա փ ա ա կ ա ն, անուռն անտեր մանուկները: Այդ զարդերի աշակերտները, ի հարկէ, բոլորն էլ դիւրեթովի են, այն ինչ քաղաքային տարրական և արհեստաւորաց երկու սեւի զարդերի աշակերտները բոլորն էլ երկնեկ են: Աւելի արհեստաւորաց զարդերի հանդէս դրված արդիւնքները, ի հարկէ, չեն կարող իրանց արժանաւորութեամբ և կատարելութեամբ հասնել քաղաքային զարդերի սաներից արդիւնքները առաջինների արժանաւորութեանն ու կատարելագործութեանը, սակայն այդ զարդերը իւրաքանչիւր սրտացու և մարդասեր մարդու համակրութեան արժանի

ՆԱՍՏԱԿ ՆՈՒՒՈՒՑ

Յուլիսի 23-ին

Մեր քաղաքի երկսուռ ուսումնարանների հոգաբարձուների պաշտօնավարութեան եռամեայ չըջանը լրացած լինելով՝ այստեղի յաջորդ Վասիան փարզպետի հրաւերով այսօր քաղաքիս երկու եկեղեցիների ծխականներն ևս ժողովել էին Մարտիանան դպրոցի դահլիճը, նոր հոգաբարձուների ընտրութիւն անելու. դիտարութեամբ Հրաւիրված 6—7000 ծխականներից ներկայ էին միմիայն 70—80 անձինք, չը նայած որ հրաւիրվածների մեծագոյն մասը ստորագրել էր հրաւերը և ուրեմն պարտաւորվել էր անշուշտ ներկայ լինելու այսօր ընտրութեան տեղում: Իսկ թէ չը յարգեց իր ստորագրութիւնը, չը կատարեց իր խոստումը.—այդ կարելի է բացատրել նուրբ խեղդների յայտնի անտարբերութեամբ: Նուրբներն միշտ նուրբներն է. նա անտարբեր է դեպի իր հասարակական խնդիրները, նա չը զիտէ ճանաչել, յարգել իր իրաւունքները և օգտվել նրանցով: նա դերագուսել է և կը դերագուսել միշտ որդիորդ, որովայնի շահերը.—այսօր դուք ասելի ստուար բազմութիւններից կարող էք հանդիպել «Ֆիլի» և «Սովոլու-բուլազ» զուարթութեան տեղերում, ուր երկրպագութիւն են մատուցանում Բագուին... ինչ և իցէ կապուած ընտրութիւնը, թէ և ներկայ եղողները 80 թիւը բաւական չէ համարվում ընտրութիւն սկսելու համար. առաջարկվեցաւ ներկայ եղող ծխականներին ընտրել իրանց միջև 13 պատգամաւորներ: Ընտրվեցան 13 անձինք, որոնք աննշան բացառութեամբ ճանաչված են քաղաքումս իրեն բարեխղճ մարդիկ. սրանց իրաւունք արդիւն միւս կիրակի ընտրել երկսուռ ուսումնարանների չորս հոգաբարձուներից երկուսին երկու անձնափոխանորդներով իսկ միւս երկուսից մէկը լինելու է եկեղեցու երեցիտը և միւսը քահանաներից մէկը:

Երեկոյան նոյն դահլիճում, ուր տեղի ունեցաւ հոգաբարձական ընտրութիւնը, տեղական սիրողների մի խումբ, արքունական միջնակարգ հիմնարկութիւններում ուսանող երկսուռայիններ, սուսց մի ներկայացուցին ուսուցիչ լեզուով խաղացին ուսուսական կենտրոն վերցրած «Тетя Ли́за» վերնագրով մի կոմէդիա յօջուտ քաղաքային, կարծես նաև ծխական, ուսումնարանների չբաւոր աշակերտներին: Ներկայացումը լինելով ուսուցիչ լեզուով, հանդիսականները, առանց բացառութեան, այն ընտանիքներից էին, ուր գործածական է այդ լեզուն, իսկ այդպիսիներ թիւը Նուրբում կարելի է մտածելով հաշուել, հետևապէս և արդիւնքն էլ աննշան պէտք է եղած լինի: Ներկայացումը ընդհանրապէս վերցրած շատ թոյլ չէր, թէ և յօրանջիւղ նշաններ նկատվում էին հանդիսականների մէջ:

Քատերասներին մի այլ խումբ, ինչպէս հաստատապէս, պատրաստվում է կարճ միջոցում տալ հայոց ուսումնարանի օգտին մի հայերէն ներկայացում, այժմ, քան երբ և իցէ, զգալի է այստեղ մի հայերէն ներկայացման կարտոտութիւնը:

նա, աչքի առջև ունենալով նոյն իսկ մարդասիրական սկզբունքը և մարդկային բարոյականութեան առաջադիմութիւնը: Իմ այս թղթակցութիւնս լինելու է իմ վերջին թղթակցութիւնս Պարիզից: Մի ամբողջ ամիս Պարիզում մնալով, հայրենիքս վերադառնալու ժամանակը արդէն հասել է...

Մի ամբողջ ընթացքում ես աշխատեցի հարգող «Մշակի» ընթերցողներին, որքան կարողացայ, թէ կոնգրեսների մասին, որոնց ինքս մասնակցելի, և թէ ցուցահանդիսի մասին այն տեղեկութիւնները, որոնք իմ կարծիքով հետաքրքիր պէտք է լինէին հայ ընթերցող հասարակութեան համար: Մի օտար մարդու համար ամեն բան մանրամասնաբար գիտել Պարիզ անուսնված ահազին աշխարհում՝ բաւական դժուար գործ է... Բայց աւելի դժուար է դիտածը կարճ ժամանակում հիմնաւորապէս ուսումնասիրել և աղայ նկարագրել...

Մայիսն այն էլ պէտք է խոստովանել, որ ներկայ տարվայ Պարիզի համաշխարհային ցուցահանդէսը, ինչքան էլ հրեշաւոր, հարուստ, շքեղ, հրաշալի լինի, — նրան աւելի դժուար է սիրտեմական կերպով ուսումնասիրել, քան թէ Պարիզի վերջին, 1878 թվ., համաշխարհային ցուցահանդէսը Պատճառն այն է, որ այժմեան ցուցահանդէսը ինքն էլ մասամբ սիրտեմից զուրկ

նը, մանաւանդ այս վերջին ներկայացումից յետոյ:

Եղանակները Նուրբում փոխվել են. յորդ տեղացող անձրևները զգալի կերպով կտորել են օրվայ տօթերը իմեղու ջրի տագնապը հետզհետէ աւելանում է, միւս կողմից էլ այդ մասին կաղմած հանրադիրը շարունակվում է ստորագրվել: Կենսական միջոցների գնները չափաւոր են. ցորենի չանաղը (3 պ. 10 ֆ.) արժէ 3 ր.—3 ր. 30 կօպէկէ:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Լօնդոնից մեղ գրում են. «Անգլիական հայերը մի ուղերձ ներկայացրին անգլիական համայնքների ժողովի անդամ պ. Ջէմս Բրայսին, նրա ամուսնութեան առիթով, որը, ինչպէս յայտնի է, թիւրքահայերի խնդրի ամենաջերմ պաշտպաններից մէկն է այնտեղ: Ուղերձը ներկայացրեց մի յատուկ պատգամաւորութիւն, և Անգլիայի համակրելի գործիչը իր շնորհակալութիւնը յայտնելով, ասեց պատգամաւորութեանը, որ ինքը կը շարունակէ աշխատել իր սիրած խնդրի համար մի և նոյն եռանդով և մի և նոյն համակրութեամբ: Ներկայացրած ուղերձը շքեղ է, փոստակազմ պահարանի մէջ, և պարունակում է մէջը մի ոտանաւոր»:

ՊԱՐԻԶԻՑ մեր ստացած մասնաւոր մի նամակից քաղում ենք հետևեալ հետաքրքիր լուրը: «Այս տարի Պարիզի Մայնում (նկարութիւնների ցուցահանդիսում) առաջին կարգի պարզ (մէղալ) ստացել է մի պղտեղի հայ երիտասարդ նկարիչ պ. Ջաքարիկ Ջաքարեան: Երիտասարդ նկարիչը մասնապէս է nature morte ստված ներկայութիւններով տեսակի մէջ, այսինքն նրա ներկայութիւնների իրիւն են կազմում՝ ծաղիկներն ու պտուղները»:

Մեղ հաղորդում են, որ Էլմիսմոնի հողեր իշխանութիւնից հայոց դարձողների ուսուցչութեան իրաւունք ստանալու համար այժմ էլ կարելի է դիմել: Թէ և արդէն վարձագետներին և վարժուհիներին ցուցակը հրատարակված է, բայց նրանք, որոնք որոշած միջոցին չեն դիմել, կարող են դիմել իրաւունք ստանալու համար:

Մեղ հասած տեղեկութիւններից երևում է, որ թէ Պարսկաստանում և թէ մանաւանդ թիւրքաց Հայաստանում շատ անկանոն կերպով են ստացվում ուղարկվող զանազան լրագիրները և հրատարակութիւնները: Պարսկաստանում փոստի անկանոնութեամբ է բացատրվում այդ բանը, իսկ թիւրքիս ուղարկվող մի քանի լրագիրներ թիւրքաց փոստային վարչութիւնը դիտմամբ է պահում և չէ յանձնում ըստ պատկանելոյն: Գաւ, իսկպպէս մի նոր բան չէ թիւրքիսում,—բայց միթէ յայտնի չէ փոստային վարչութեանը, որ ուրիշ բան է այս և այն օտար հրատարակութիւնները գրաբնութիւն և ենթարկել, և ուրիշ բան է կամայական կերպով լրագրի հա-

է: Չափից դուրս ընդարձակ լինելով, նրա միանման արդիւնքները կենսորոնացած չեն մի որոշ տեղում, զաստարոված չեն մի որոշ ուղղութեամբ, այլ ցրված են ցուցահանդիսի զանազան և միմեանցից շատ հեռու գտնվող բաժիններում: Քառս տարի արանից առաջ կայացած ցուցահանդէսը ունէր մի հատ կենտրոն և այդ կենտրոնից դուրս էին գալիս կանոնաւոր բաղիւններով պէս բաղմամբ ճանապարհներ, այնպէս որ երբ այցելուս ուղում էր ուսումնասիրել մի որ և է ատարկայ, մի որ և է արդիւնք, ծանօթանալ մի որ և է ապրանքի հետ,—նրան հարկաւոր էր միայն ընթանալ կենտրոնից ուղիղ ճանապարհով մինչև նոյն ճանապարհի ծայրը, և ահա նա ծանօթանում էր այլ և այլ երկիրներին պատկանող համանման արդիւնքների հետ, որոնք զաստարոված էին/այդ մի որոշ գծի վրա. իսկ եթէ նա ուղում էր ծանօթանալ մի յայտնի ստեղծեան այլ և այլ արդիւնքներին հետ,—նրան հարկաւոր էր ընթանալ զուղերթից շրջանակներից մինով Այն ինչ այժմեան ցուցահանդէսը չորս թէ չինչ զլիւսաւոր կենտրոններ ունի,— և բոլոր երկիրների համանման արդիւնքները լսված չեն մի որոշ տեղում, կամ զաստարոված չեն մի որոշ ուղղութեամբ, այլ ցրված են ցուցահանդիսի ամբողջ տարածութեան վրա... Եթէ զուր ուղում էք ուսումնասիրել մի

մարները բանել, թոյլ տալ նրա մուտքը մի քաղաքում, իսկ մի ուրիշ տեղ արդիւնք նրա մուտքը՝ առանց ծանօթ լինելու բովանդակութեանը...

ՕԴԵՍՍԱՅԻՑ մեղ գրում են. «Ամսիս 22-ին տեղի ունեցաւ ամերիկացի յայտնի օդագնաց Շարլ Լէրուի օդապարիկով բարձրանալը մօտ 4000 ֆուտ բարձրութեամբ և այդ կէտից պ ա ր ա շ լ ա տ ո վ (հովանոցով) ցածանալը: Նրա թռիչքը կատարվելու էր ճաշից յետոյ ժամը 5-ին. մի քանի ժամ առաջ քաղաքի ամեն կողմից, կապերով, ձիաքաշով և ոտով մարդիկ դիմում էին քաղաքի արևմտահիւսիսային ծայրում գտնվող Բէ Ղի մէն նայա հրապարակը, որտեղից թռիչքը կատարվելու էր. մուտքը վճարով էր: Մօտիկ շինութիւնների կտուրները ու լուսամուտները լի էին մարդկանցով: Ժամը 5-ից մի քիչ անց օդապարիկը բարձրացաւ, որի տակից կար էր ընկած Լէրու. դուռը սլանում էր դէպի վեր արագութեամբ. Լէրու մի ոտաչափ բան էր երևում. հանդիսականները զգացված, ուրա գոչեցին: Արդեալ 4000 ֆուտ բարձրութեամբ հասնելով Լէրուին հասարակ աչքով դժուար էր նկատել. գունդն անհուն տարածութեան մէջ լողում էր, հետը տանելով հերոսին: Սակայն չանցած մի քանի վայրկեան Շարլ Լէրու բաժանվում է օդապարիկից, և ահա թէ ինչպէս. օդապարիկի վրա առանձին յարմարութեամբ ամրացրած է պարաշիւտը, այնպէս որ ինչ ժամանակ ձեռք պարաշիւտի օղակին ձգէ և ցնցէ, իսկնից դուրս գալով՝ օդապարիկը դէպի վեր, իսկ ինքն պարաշիւտով դէպի ցած կը գայ: Սկզբից օդապարիկից բաժանվելու Շարլ Լէրուն զգալի արագութեամբ էր ցածանում, բայց կամայ կամայ օդի ընդհարումից պարաշիւտը բացվելով՝ աստիճանաբար պակասեցրեց արագութիւնը: Քանի գնում ցածանում էր համարձակ օդագնացը, շատերը վազում էին դէպի այն կողմը, ուր որ ենթադրում էին, թէ կիջնի Շարլ Լէրու: Նա իջել էր ծովի ափի մօտ—այնպէս որ մինչ ծնկները հաղի էր թրջվել: Ռուս լրագիրները ասելով Շարլ Լէրու 33 տարեկան է. Օդեսայի մէջ թռիչք կատարելը 229-երորդ անգամն է և ամեն թռիչքից առաջ Ամերիկա իր ծնողներին վերջին հրածեշտի նամակ է գրում: Հատարակութիւնը նրան համակրական ցոյցեր արեց»:

ԳԵՐՄԱՆԻՑ մեղ գրում են. «Այստեղի հունձը սկսվել է, և ինչպէս երևում է զիւղացիները գոհ են այս տարվա բերքից: Պէտք է ասել, որ այս տարի բացի խաղողից և թուփից միւս բերքերը առատ են. խաղողի, և թուփի պակասութիւնը նրանից է, որ անցեալ տարի կարիտուր բաւական չլիսաց և այդ պատճառով այս տարի պտուղը չը սուրին: Այս երկու տարվայ հացի թանգութեան պատճառով ժողովրդի մեծ մասը մեծ նեղութիւն քաշեց, իսկ մի մասն էլ պարտքի մէջ ընկնելով՝ օտարութիւն գնաց»:

ԲԱԳՈՒՅԻՑ մեղ գրում են. «Բալխանում յայտնի Տէր-Յակոբեանի ֆոնտանը, որը անցեալ տարի շարունակ հինգ ամիս խից և մօտ կէս միլիոնի

յայտնի երկրի բոլոր արդիւնագործութիւնները,— դուրս այժմեան ցուցահանդիսում չէր կարող բաւականանալ ցուցահանդիսի այս կամ այն բաժինն այցելելով, այլ պէտք է այցելէք ամբողջ ցուցահանդէսը և վաղէք նրա մի ծայրից դէպի միւս ծայրը: Վերջինը, որինակի համար, զիցուք ուսուցիչ քանիքի բաժինը՝ գտնվում է Quai d'Orsay դեպի գրում, մանուֆակտուրային արդիւնքների բաժինը՝ Մարսան դաշտի վրա գտնվող Palais des industries շինութեան մէջ, անայնպէս արդիւնագործութիւնների մի մասն էլ Palais des arts liberaux շինութեան մէջ...

Նոյնն է և բոլոր միւս երկիրների էկսպոզիցիոնների վիճակը...

Ինչ և իցէ այդ մասնաւոր պակասութիւնը, այսինքն որչ սխտամի բացալայտութիւնը, ամենին չէ նսեմացնում ներկայ տարվայ համաշխարհային ցուցահանդիսի նշանակութիւնն ու վեհութիւնը, միայն նա մասամբ խանգարում է, դժուարացնում է այցելուին հիմնաւորապէս և խիստ սխտամական կերպով ուսումնասիրելու ցուցահանդիսի բոլոր մասերն ու բաժինները:

Գրիգոր Արծրունի

օգուտ տուց, այս քանի օրերս դարձեալ նորից խնդրու նշաններ է ցոյց տուել: Ահա քանի ժամանակ է աշխատում էին զրա վրա, նոր խողովակ իջեցնելով հնի մի քանի տեղերում ճեղքված խողովակի միջով, և նոր խողովակի իջեցնելը վերջանալուց յետոյ սպասվում է մեծ ֆունտան: Այս ֆունտանը յայտնի էր, որովհետև զրա նմանը ոչ մի տեղ չէ պատահում ամբողջ Բայախանեան նաւթահանքային հրապարակի վրա: Նրանից առաջ իր հարեան (Վեռնային ընկերութեան) հռչակաւոր ֆունտանը սարսափելի ոյժով խնդր, ամենքին դարմայրեց, բայց և այնպէս ոչինչ օգուտ չը տուց վերջինս (ընկերութեանը): Վեռնային ընկերութեան ֆունտանի տուած նաւթը հաշվում են 18 միլիոն պտղից աւելի, որը ամբողջապէս փչացած անօդուտ կերպով և այս բոլորի պատճառը նախօրոք ֆունտանի համար հարկաւոր նախապատրաստութիւններ չունենալն էր, և ֆունտանի ոյժգոյնութիւնը, որի դէմ ոչինչ չէր կարելի լինում անել: Անցեալ տարվայ ֆունտաններէրց նշանաւոր էր նաև Լպատեան ընկերութեան ֆունտանը, որից ստացված նաւթից մաքուր ծախվածը հաշվում են 18 միլիոն պտղից Բայց այժմ այս տեսակ ֆունտանները ճրագ ու գումար ման գալիս, և ձեռք չէ ընկնում, որ կարողանան ընդարձակ նաւթագործարաններին բաւականութիւն տալ: Ներկայումս ֆունտանան խրտում է (Վասիլա) ընկերութեան հորերից մէկը, որ բաւական առատ նաւթ է տալիս: Կան նաև Լպատեան ընկերութեան և Կաչէնի ֆունտանները, որոնք բաւական ժամանակ է խրտում են:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՅՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՍՏԱՆ ՊԱՐՍՈՎԱՍՏԱՆԻՑ
 Սալմաստ, յուլիսի 8-ին
 Սալմաստի ամենից աւելի բարձրագոյն և ազատելու շահով ման գիւղի հայոց շարքը երեք ամիս է, որ արդէն փակված է: Այդ գիւղի երկու ուսուցիչները հեռացել են գիւղից: Աւելի վարձապետներ չը բերելու պատճառով, դպրոցի աշակերտները երեսի վրա մնալով՝ բողոքականների զգուշացնելու մտիկ, որը քանի մի տարուց ՚ի վեր նախատարած է նոյն գիւղում: Բողոքականները իրական սեռի դպրոց էլ ունեն չաւթվանում, որ սովորում են մեծ թիւով հայ և մի քանի հատ ասորի աղջիկներ: Վեր անհոգութիւնից օգտվելով՝ շատ չի անցնի և անկասկած պատկաններն էլ բուն կը դնեն այդ մարդաշատ հայ գիւղում:

Հաւթվան գիւղը Սալմաստ գաւառի հայ գիւղերի կենտրոնն է, բարկացած մտաւարասպէս 300 տուն բնակիչներէրց: Վրաստանը յատկութիւնը այդ գիւղի, որով նա տարբերվում է միւսներից, այն է, որ զրա բնակիչները ապրումսի մշտական միջոց ունեն: Օրինակ, շատերը սեպհական այգի, վարելահող ունեն, իսկ մի քանիսը ջրաղաց, ձիթահան էլ ունեն:

Հաւթվան գիւղում մի ինչ որ էին մօտ օրերում, ցնորք օտանալով, վառանցման մէջ է ընկնում և զանազան իր թէ անցեալ և գալիք բաների համար է պատմում: Գիւղացիք համարում են նրան «բարեբաժ», բայց այլոց վերափոխված և զրա համար էլ անհասան կանաչք շրջակայ գիւղերից անգամ յաճախում են «բարեբաժ» կոչված մօտ իրանց պահելու և իրենք բողոքի և նմանօրինակ բաների համար գուշակութիւններ անել տալու: Տղէտ գիւղացիների մէջ խելացնոր կիւր սրբացած է համարվում Միծաղի թէ ցաւել:

Վեր կեկեցեցին, ընդարձակ բազով և երկու անհանկերտով մի չէր էր, որը հանդուցեալ Սուրենկանց կախկողութիւն օրով քանի տարի ծառայել էր իրեն դպրոց, բայց խնդրը նրանումն է, որ կեկեցի շինելու համար արդէն պատրաստ սենեակներն ևս պէտք էր բանդել: Եկեղեցու հետ պէտք էր միտածանակ գործը կլ շինել: Կարելի էր որեւին այնքան փող գոյացնել, որով կարելի լինէր այս երկու շէնքերը զուգու բերել: Պատասխանը յուսահատական էր: Այսպէս վարձման մէջ էին նորընտիր հողաբարձուները, երբ Միթիթարան կախկողութիւն յուսադրելով նորանց՝ այս խոստումներն արաւ: Երբ գործն սկսեցի, ևս պէտք եղած օգնութիւնը կը հասցնեմ: Սրանից երկու օր առաջ Ստեփաննոս Միթիթարան կախկողութիւն կեկեցեց: Կիւրեղեցի կառուցանելուց զինի, անուանեցը նրան «սուրբ Ստեփաննոս»: Ստացած հրահանգի համեմատ այս տարվայ զարման հետ հողաբարձութիւնը իր անելիքն սկսեց, դպրոցի տեղ ծառայող սենեակները քանդեց, բայց պատրաստի փողով հաղիկ մասնաւոր քար ու կիր առաւ, հիւսիսը լցրեց և կանգ առաւ: Նստաշատ երկու կանդուն էլ այնպէս արտաքին կարող է բարձրացնել: Հողաբարձութիւնը մտքում ունենալով Միթիթարանից խոստումը, մի քանիսն ուղարկեց թաւրիչ, բայց կախկողութիւն պատասխանել էր: «Վերստ օր, մեր բողոքից, սպասած օգնութիւնը չեկաւ: Նորից քանիսն ձեռնարկեցին մնալով, դիտում է այս ու այն անձի մասնաւոր օգնութեան: Թաւրիչները գործին օգնողներ են եղել և նորընտիր հողաբարձութիւնը իր ձեռնարկած գործի ծանրութիւնը նկատի առնելով, մտադիր է Ռուսաստանի հայոց օգնութեանը դիմել, այլապէս հինգ տարի արանից յետոյ Ռուսիում ոչ եկեղեցի զուգու կը գայ, ոչ դպրոց: Յաւալի է, ի հարկէ, որ մի կեկեցի շինելու համար տեղացիները ստիպված են մտածելու, որ պէտք է դիմել ոչ թէ միայն թաւրիչ, այլ և ուսանալիքին:»

Եւ երբ տրին—հայոց թատրոն
 Փող—հաստատ բարեկամութիւն
 Բարեկամութիւն—էր ինչ չբացեալ:
 Ահա—Հայերէն գրքերի հրատարակութեան ընկերութիւն, 1883—1889 թ.:
 Կասսա—տրիչկեան գաղափարութիւն (Հայ դերասանների ներկայացումներին):
 Օղ—հայ վարժապետների մշտական կերակուրը:
 Ականջ—լսելու գործարան, որ իսկոյն խառնում է, երբ մարդ վարչութեան անդամ է դառնում:
 Հողի—հողագիր թուղան ինչ:
 Լուսկի—հայ, գործի սկզբում:
 * * *
 Կրակովում այս օրերս գողութիւն է պատահել գիտութեան ձեռնարանում: զողացել են հուլիսիններ և թանգագին իրեզներ: Գողացած իրեզներն էր մի մասը գտնված է, և մի քանի անձինք ձերբակալված են: Ստատիստական տեղեկութիւնները ցոյց են տալիս, որ այժմ կեկեցիներէրց իրեզները գողանալը սովորական է դառնում:—բայց գողութիւններ գիտութեան ձեռնարաններում,—նորութիւն է:
 * * *
 Այս օրերս Մազրիլի լրագրիները մեծ հաւանգով մի նորութիւն հաղորդեցին:—Սպանիայի մասնակցութեամբ կազմու է, որից երևացել է որ նրա քան է—15 կիլոգրամ:
 * * *
 Մինչ այժմ չեղած և չը տեսնված հրահանգութիւն է երևացել խոստացած խողովակ մէջ: Խողովակը այդ հրահանգութիւնից շատ շուտով կտարուվում են,—և ոչ մի միջոց չէ յայտնի այդ հրահանգութեան առաջն անհեղու համար:
 * * *
 Անգլիայում ներկայումս բնակութեամբ են պարպուած 73 կիւր-բոլիներ:

ՄՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՄՆԱՍՏՈՒՆ ԳՈՐԾԱՎԱՍՏԱՆԻՑ
 ՊԵՏԵՐՔՈՒՐԳ, 28 յուլիսի: Պետական կոմսոր-տորի օգնական Ֆիլիպով պետական կոմսորտոր է նշանակված:—Մեծ իշխան կոմստանտին Նիկոլաևիչի շարժումը սոսում լաւացաւ: հրահանգը կարողացաւ անցուցարձ անել սենեակում:—
 «Гражданинъ» լրագիրը հաղորդում է, որ Գեօրգի Լէյտնէնթերգեան զբօի պատկարովութիւնը չէրնօգորեան Անաստասիա իշխանուհու հետ կը կայանայ հոկտեմբերին:
 ԼՕՆԿՕՆ, 28 յուլիսի: Պետութիւններէրց ոչ մէկը չէ առաջարկել միաձայն գործել կրիտէ կղզու վրա, բայց ենթադրում են, որ պետութիւնները չեն թոյլ տայ, որ պատասխանական շարժումը սպառնալի կերպարանք ստանայ: Անգլիան հաւանութիւն չէ տալիս Յունաստանի գործողութեան եղանակին:
 ՊԱՐԻՉ, 28 յուլիսի: Բարձրագոյն դատարանի նիստում զլլաւոր պոլիտորը բացատրեց, թէ որպէս Բուլանթ դատարանութեանը էր կազմում, երբ զինտրական միջնորդութեան հետեակ զորքի բանի զլլաւոր էր, Տուսիսում հրամանատար էր և երբ պատերազմական միջնորդութեան կառավարիչ էր: Պոլիտորը ասում էր, որ Բուլանթէ յարարութիւններ ունէր կապակածել անձանց հետ, աշխատում էր սպացուցանել Բուլանթէի անազնիկ գործողութիւնները և բացատրեց Րոշֆորի ու Գիլիոնի մասնակցութիւնը:
 ՊԵՏԵՐՔՈՒՐԳ, 29 յուլիսի: Մեծ իշխան կոմստանտին Նիկոլաևիչի օրը լաւ և զիշեղը բաւարար անցկացրեց, անցուցարձ արաւ սենեակում օտարների օգնութեամբ, մտնողը լաւ է:—«HOBOCTH» լրագրի հատով ծախելը արգելված է:—
 «Journal de St.-Petersbourg» լրագիրը չէ կասկածում, որ պետութիւնները չեն թոյլ տայ ապուտամբական ծանր շարժման զարգանալը կրիտէ կղզու վրա, բայց նկատում է, թէ պէտք է նախատեսել, որ պետութիւնները մի և նոյն ժամանակ կը պնդեն այն բանի վրա, որ կրիտէի վարական անձինք զգուշանան այնպիսի միջոցներէրց, որոնք կարող են բարդել գործիւնը և զրգուել քրիստոնեայ աղաքանակութիւնը, որին, ընդհակառակն, պէտք է հանդուստանել խելացի և շուտախոյժ միջոցներով:
 ԼՕՆԿՕՆ, 29 յուլիսի: Լոնդոնի, Բերլինի, Վիեննայի և Հառնի կարիւնները կը պատասխանեն յուսական յայտարարին, որ իրանք ոչ մի առիթ չեն տեսնում սուլթանի և կրիտէի գործերին միջամտելու համար: Պետերբուրգի գետան Շաքիր-ֆաշա անյապաղ գնում է կրիտէ կղզին գնեկալ-նահանգապետի պաշտօնով:
 ՊԱՐԻՉ, 29 յուլիսի: Արմատական և օտարախոս Կելաֆոս կը բուլանարվի Բուլանթի:

ՆՈՐ-ԲԱՅԱՋԱՆՏԻՑ

մեկ գրում են. «Ամսիս 23-ին բժիշկ Արժուսու անիցիտալով սիրողների խումբը յօգուտ տեղին ուսումնարանի գրադարանի և բնմի մի ներկայացում տուց: Խաղացին «Բանդված օջախ» և «Մօլա» պիեսները: Ներկայացումը աղը անցաւ: Մուտք եղաւ 98 ր. 97 կ. մարտ—8 ր. 27 կոպ., կան և սպասուկներ, որը ինքն խումբը մտալիք է ժողովել և գումարը նըպատակին ծառայեցնել, որովհետև ուսումնարանի հողաբարձութիւնը, ինչպէս փորձից երևում է, շատ անհոգ է վերաբերվում զէպի այդպիսի ապառիկները: Օր. մեկ պատահեց տեսնել հողաբարձութեան մի անդամի մօտ 1888 թ-ի յուլիսի 30 ներկայացումից մնացած ապառիկների ցուցակը, որից երևում է, որ հողաբարձութիւնը հող չէ տարել ժողովել ապառիկները: Չենք կարող չը յայտնել մեր շնորհակալութիւնը ներկայացմանը մասնակցող օրիորդներին, որոնք, չը նայելով ժողովրդի խաւար նախապաշարմունքներին, ազատ բեմ դուրս եկան:»

ԿԱԳՈՒՍՆԻՑ

մեկ գրում են. «Ամսիս 16-ին հրաւիրված էր տեղի ժողովուրդը հողաբարձական ընտրութիւն անելու, սակայն ժողովը չը կատարուէր, որովհետև լաւագոյն 4—5 մարդկանցից, ուրիշ ոչ ոք չէր եկած: Շատերը կարծիքով այտեն զի հայոց ուսումնարաններին սպասում է փակվելու վտանգը: Այստեղի ժողովուրդը տարօրինակ սովորութիւններ ունի. անցեալ օրերը եկեղեցում նկատեցինք, որ քանիսն ընթերցանութեան միջոցին ոմանք շտապեցնում էին նրան ատելով՝ «չուտ վերջացրու»: Տղեղ վարժունք է:»

ԿԱՐՍԻՑ

մեկ գրում են. «Այս տարվայ բերքի առատութեան մասին նահանգին բոլոր կողմերից ուրախալի լուրեր են գալիք: Շատ տարիներ են, որ այդպիսի առատ բերք չէ եղել:»

ՆԵՐՔԻՆ-ԱՅՏԱՅԻՑ

մեկ գրում են. «Անտանի շքերի շնորհով այստեղ ժողովրդի մէջ այժմ տիրում է տենդ հիւանդութիւնը: Այդ հիւանդութեան առաջն անհեղու համար գիւղացին ոչ մի կողմից օգնութիւն չէ գտնում և միայն բուսականներն է զանազան թուղ մանուկներին և կիսաւոր մատուցում և իրեն զոներ ու մոմեր խոտանալով, որպէս զի այդ սրբերը առողջացնեն իրանց հիւանդներին: Ամառվայ երեք ամսվայ ընթացքում այս գիւղը գրեթէ զաւառական մի փղբրիկ քաղաքի դեր է կատարում: Ներկայից ընդհանրապէս բարձրաստիճան պաշտօնականներ ևս Մաքուր օգ ձծելու համար, ինչպէս Շաղկաձորում—Գարաշիջաղում, նոյնպէս և Ախալաբաձում ամառանոց եկել են կրեանից մի քանի աստիճանաւորների ընտանիքներ: Այս տարի գրեթէ նոյն իսկ Սուխոյ-Ֆոնտան անդամ ամառանոց եկել են կրեանից, որ ջրի մեծ պակասութիւն է զգացվում, մանաւանդ ամառվայ գործի ժամանակ, որովհետև ջուրը կրում են 7 վերստ հեռու: Հրադրանից: Անընդհատ երթնեկութեան պատճառով, գիւղին փողոցները ամեն օր կանոնաւորապէս աւելում են:»

ՆԱՍՏԱՆ ՊԱՐՍՈՎԱՍՏԱՆԻՑ

Սալմաստ, յուլիսի 8-ին
 Սալմաստի ամենից աւելի բարձրագոյն և ազատելու շահով ման գիւղի հայոց շարքը երեք ամիս է, որ արդէն փակված է: Այդ գիւղի երկու ուսուցիչները հեռացել են գիւղից: Աւելի վարձապետներ չը բերելու պատճառով, դպրոցի աշակերտները երեսի վրա մնալով՝ բողոքականների զգուշացնելու մտիկ, որը քանի մի տարուց ՚ի վեր նախատարած է նոյն գիւղում: Բողոքականները իրական սեռի դպրոց էլ ունեն չաւթվանում, որ սովորում են մեծ թիւով հայ և մի քանի հատ ասորի աղջիկներ: Վեր անհոգութիւնից օգտվելով՝ շատ չի անցնի և անկասկած պատկաններն էլ բուն կը դնեն այդ մարդաշատ հայ գիւղում:

Հաւթվան գիւղը Սալմաստ գաւառի հայ գիւղերի կենտրոնն է, բարկացած մտաւարասպէս 300 տուն բնակիչներէրց: Վրաստանը յատկութիւնը այդ գիւղի, որով նա տարբերվում է միւսներից, այն է, որ զրա բնակիչները ապրումսի մշտական միջոց ունեն: Օրինակ, շատերը սեպհական այգի, վարելահող ունեն, իսկ մի քանիսը ջրաղաց, ձիթահան էլ ունեն:

Հաւթվան գիւղում մի ինչ որ էին մօտ օրերում, ցնորք օտանալով, վառանցման մէջ է ընկնում և զանազան իր թէ անցեալ և գալիք բաների համար է պատմում: Գիւղացիք համարում են նրան «բարեբաժ», բայց այլոց վերափոխված և զրա համար էլ անհասան կանաչք շրջակայ գիւղերից անգամ յաճախում են «բարեբաժ» կոչված մօտ իրանց պահելու և իրենք բողոքի և նմանօրինակ բաների համար գուշակութիւններ անել տալու: Տղէտ գիւղացիների մէջ խելացնոր կիւր սրբացած է համարվում Միծաղի թէ ցաւել:

ՆԱՍՏԱՆ ՊԱՐՍՈՎԱՍՏԱՆԻՑ

Սալմաստ, յուլիսի 8-ին
 Սալմաստի ամենից աւելի բարձրագոյն և ազատելու շահով ման գիւղի հայոց շարքը երեք ամիս է, որ արդէն փակված է: Այդ գիւղի երկու ուսուցիչները հեռացել են գիւղից: Աւելի վարձապետներ չը բերելու պատճառով, դպրոցի աշակերտները երեսի վրա մնալով՝ բողոքականների զգուշացնելու մտիկ, որը քանի մի տարուց ՚ի վեր նախատարած է նոյն գիւղում: Բողոքականները իրական սեռի դպրոց էլ ունեն չաւթվանում, որ սովորում են մեծ թիւով հայ և մի քանի հատ ասորի աղջիկներ: Վեր անհոգութիւնից օգտվելով՝ շատ չի անցնի և անկասկած պատկաններն էլ բուն կը դնեն այդ մարդաշատ հայ գիւղում:

Հաւթվան գիւղը Սալմաստ գաւառի հայ գիւղերի կենտրոնն է, բարկացած մտաւարասպէս 300 տուն բնակիչներէրց: Վրաստանը յատկութիւնը այդ գիւղի, որով նա տարբերվում է միւսներից, այն է, որ զրա բնակիչները ապրումսի մշտական միջոց ունեն: Օրինակ, շատերը սեպհական այգի, վարելահող ունեն, իսկ մի քանիսը ջրաղաց, ձիթահան էլ ունեն:

Հաւթվան գիւղում մի ինչ որ էին մօտ օրերում, ցնորք օտանալով, վառանցման մէջ է ընկնում և զանազան իր թէ անցեալ և գալիք բաների համար է պատմում: Գիւղացիք համարում են նրան «բարեբաժ», բայց այլոց վերափոխված և զրա համար էլ անհասան կանաչք շրջակայ գիւղերից անգամ յաճախում են «բարեբաժ» կոչված մօտ իրանց պահելու և իրենք բողոքի և նմանօրինակ բաների համար գուշակութիւններ անել տալու: Տղէտ գիւղացիների մէջ խելացնոր կիւր սրբացած է համարվում Միծաղի թէ ցաւել:

ՆԱՍՏԱՆ ՊԱՐՍՈՎԱՍՏԱՆԻՑ

Սալմաստ, յուլիսի 8-ին
 Սալմաստի ամենից աւելի բարձրագոյն և ազատելու շահով ման գիւղի հայոց շարքը երեք ամիս է, որ արդէն փակված է: Այդ գիւղի երկու ուսուցիչները հեռացել են գիւղից: Աւելի վարձապետներ չը բերելու պատճառով, դպրոցի աշակերտները երեսի վրա մնալով՝ բողոքականների զգուշացնելու մտիկ, որը քանի մի տարուց ՚ի վեր նախատարած է նոյն գիւղում: Բողոքականները իրական սեռի դպրոց էլ ունեն չաւթվանում, որ սովորում են մեծ թիւով հայ և մի քանի հատ ասորի աղջիկներ: Վեր անհոգութիւնից օգտվելով՝ շատ չի անցնի և անկասկած պատկաններն էլ բուն կը դնեն այդ մարդաշատ հայ գիւղում:

Հաւթվան գիւղը Սալմաստ գաւառի հայ գիւղերի կենտրոնն է, բարկացած մտաւարասպէս 300 տուն բնակիչներէրց: Վրաստանը յատկութիւնը այդ գիւղի, որով նա տարբերվում է միւսներից, այն է, որ զրա բնակիչները ապրումսի մշտական միջոց ունեն: Օրինակ, շատերը սեպհական այգի, վարելահող ունեն, իսկ մի քանիսը ջրաղաց, ձիթահան էլ ունեն:

Հաւթվան գիւղում մի ինչ որ էին մօտ օրերում, ցնորք օտանալով, վառանցման մէջ է ընկնում և զանազան իր թէ անցեալ և գալիք բաների համար է պատմում: Գիւղացիք համարում են նրան «բարեբաժ», բայց այլոց վերափոխված և զրա համար էլ անհասան կանաչք շրջակայ գիւղերից անգամ յաճախում են «բարեբաժ» կոչված մօտ իրանց պահելու և իրենք բողոքի և նմանօրինակ բաների համար գուշակութիւններ անել տալու: Տղէտ գիւղացիների մէջ խելացնոր կիւր սրբացած է համարվում Միծաղի թէ ցաւել:

ՄՇԱԿԻ ԼՈՒՐԵՐ

Պարիզից հեռագրում են, որ յայտնի կոմիտեանար Ֆէլիկս Պիա վախճանվեց:
 Անգլիական կառավարութիւնը, ինչպէս զբում են Կ. Պոլսից, յայտնել է թիւրքաց կառավարութեանը, որ ինքը ոչինչ կապ և առնչուչուն կրիտէի շարժման հետ: Թէ որքան ճիշդ է Կ. Պոլսից հաղորդած այդ լուրը,—երաշխաւորել չէ կարելի:
 Սօֆիայից գրում են, որ Բողոքարիայի ֆիւնանսական մի քանի գործերը կարգի բերելու համար նոր փոխառութեան պէտք կայ: Կառավարական շրջաններում արդէն մի կուսակցութիւն է կազմված, որը զէմ է այդքան փոխառութիւններ անելուն:
 Թիւրքաց Սուլթանը ջերմ ցանկութիւն է յայտնել, որ գերմանական կայսրը Կ. Պոլսի գայ: Յայտնի է արդէն, որ Վիլհելմ կայսրը մի առանձին ցանկութիւն չունի Պոլսի գնալու, թէ և թիւրքաց պետութեան մայրաքաղաքն այցելելը մտնում է նրա, այսպէս ասած, քաղաքական անապարհորդութեան պրօգրամի մէջ:
 Միացեալ-Նահանգների կառավարութիւնը մտադրութիւն ունի համաշխարհային ցուցահանդէս կազմել Նիւ-Եորքում մի քանի տարուց յետոյ:
 Լոնդոնից գրում են, որ կառավարական բարձր շրջաններում մեծ արամազրութիւն կայ ստիպելու կառավարութեան աւելի կարգաւոր և աւելի խիտ գրեք բանելու առհասարակ Յիւլիոսայի հարցում:
 Լոնդոնի մամուլը ջերմ շնորհաւորութիւններով ընդունեց Վիլհելմ կայսրի Անգլիա գալը:
ԻՍՏԱՆ ԼՈՒՐԵՐ
 Մեր «կեանքին» հետեղ մի պարոն ուղարկել մեկ հետեղալ բաւարանը, որը գործի չէ մի յայտնի աստիճանի արդարացի օրամատութիւնից: Աղանուլութիւն—գին չունեցող հին սուրբանք:
 Համոզմունքը—հարկ հետ փոխող սպարանք: Իրէն—նորածն զլլաւորի:
 Բաւարան—գրքեր, որոնց պէտք է ձգել վառարան:
 Բաշկիր ուղուկ—գաւառական հողաբարձութիւն:
 Խո սովութիւն—տես Ներսիսեան զարմանոց:

դէմ Մոնարխիստ Բարձրագոյն դատարանում շարունակելով էր միջազգային հարցի ընթացակարգը Գլխավոր պրոկուրորը պատմեց լիցիտացիաների վրա եղած անցքը, Բուլանժէի ճանապարհ ընկնելու ժամանակ Ալեքսանդր-Ֆերրարուսի, Լոնդոնի դաշտի վրա 1887 թվի յուլիսի 14-ի ցուցերը և նախագահական ճշմարտամի ժամանակ Բուլանժէի արած ցուցերը, նրան հանրապետութեան նախագահ հրատարակելու նպատակով Պրոկուրորը կարծում է, որ այդ բոլոր գործողութիւնները պետութեան յագահութեան գէ՛մ արած փորձի սկիզբն է:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՊՈՎ, 30 յուլիսի: Մեծ իշխան Կոնստանտին Նիկոլաևիչի կենսոյին սպասնացող հիւանդութեան նշանները թուլացել են, բայց կաթուածահար եղած անդամների լաւանալը շատ դանդաղ է առաջ գնում: Բիւլլետենի տպագրելը դադարեցրած է:

ՂՈՆԻՍՆ, 30 յուլիսի: Բ. Դուրը ուղարկեց պետութիւններին յայտագիր, իբրև պատմական հիմնարկի վերաբերեալ յունական յայտագրին: Բ. Դուրը հերքում է այն կարծիքը, թէ Բ. Դուրը պէտք է պատասխանատու համարել և յայտնում է, որ Շաքիր-փաշան նշանակված է ժամանակաւոր հրամանատար զորքի և ժամանակաւոր նահանգապետ Արիտէի, և որ Բ. Դուրը Արիտէի նահանգապետ բրիտանացի է նշանակելու, հէջ որ խառնակութիւնները կը դադարեն:

ՊԱՐՄԱ, 31 յուլիսի: Դատախազը առաջարկեց գեներալ Բուլանժէին յանձնել բարձրագոյն ատենի դատին մեղադրելով նրան զաւազրութեան և դրա հետ կապ ունեցող յանցանքների մէջ:

ԱԹԷՆԻ, 30 յուլիսի: Փորձերը կոտորեցին մի քանի քրիստոնեաներ և թալանեցին Ասիպոպուլո գիւղը, որը գտնվում է Բէտիմոյի մաս: Բէտիմոյի հիւղատունները այդ մասին առաջադրութիւններ արեցին անդակաւ իշխանութիւններին:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՊՈՎ, 31 յուլիսի: Երէկ սկսվեցան ծո-

վային զորախաղերը Սվեաբոյի մաս, որ գնացին գեներալ-մոլապետը և ծովային մինիստրութեան կառավարիչը:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՊՈՎԻ ԲՈՐՍԱ

Յուլիսի 28-ին

Լոնդոնի վրա 10 ֆունտ արծիւ	96	50
Բերլինի վրա 100 մարկ	47	15
Փարիզի վրա 100 ֆրանկ	38	20
Ոսկի արծիւ	7	71
Մարսայի կուպոններ	154	>
Արծաթ	1	11
Բորսայի դիվիդենդներ	6	70
Պետական 5% տոկոս 1-ին շրջանի	98	75
— 2-րդ	98	75
— 3-րդ	98	62
— 4-րդ	98	62
— 5-րդ	98	62
— 6-րդ	99	>
Նոր 4% 1-ին շրջանի	83	25
Արևելեան 5% փոխառութիւն 1-ին շրջանի	99	>
— 2-րդ	98	75
— 3-րդ	98	87
Ներքին 5% առաջին փոխառութիւն	264	>
— երկրորդ	245	25
5 1/2% բէնտա	102	75
Ոսկեայ բէնտա	172	>
Եթովպոյ կոնսոլիդ. փոխառ.	141	>
Նոր երկաթուղային բէնտա	98	75
5% զրաւակի 1-ին թղթի կառուած.	147	50
— 2-րդ	92	37
Գրաւ. թղ. Ալեք. բանկի	98	25
Գիւղական բանկի	102	50
6% զրաւ. թղ. Թիֆլիսի—27 և 43տ.	97	50
— Բուլանժէի—18 և 43տ.	98	>

Ս. Պետերբուրգի քաղաքային օրվա-դաշնակի

Ս. Պետերբուրգի քաղաքային օրվա-դաշնակի	94	87
Մոսկուայի քաղաք. օրվադաշնակի	93	75
Ս. Պետերբուրգի քաղաքային օրվա-դաշնակի	94	>
Թիֆլիսի քաղաք. կրկ. ընկ. օրվ.	84	50

Ս. Պետերբուրգի քաղաքային օրվա-դաշնակի:

Ս. Պետերբուրգի քաղաքային օրվա-դաշնակի:

Ճամանակաւոր խմբագիր Թ. ՏԷԻՄՈՒՄԵՆՍԻՅԵ

Հրատարակիչ ԳԻՐԻՈՐ ԱՐՇՐՈՒՆԻ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ն Ե Ր

ԵՐԶՐՈՒՄԻ ՀԱՅՈՑ ԴՊՐՈՑՆԵՐԻ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ

Կայտարարում է, որ այլ և այլ անակնկալ արեղծները յնդաշնակի հոգաբարձութեան ծրագիրը և հարկադրեցին գէթ այս աստի թողնել դպրոցները նախկին դրութեան մէջ, ուստի կարողութեամբ վարժապետութիւն և վարժուհիութիւն անել յանկացողները թող նեղութիւն չը կրեն այլ ևս զիմուց հոգաբարձութեանը:

1—2

Զմիւռնիա.

Պ. Գ. Յ. Բարազեանին!

Մեծապատիւ պարոն, յուլիսի 18 թուով ձեր գրած նամակը ստացայ, բայց ձեր հասցէն անորոշ լինելով, զուգէ պատասխանս մասնաւոր նամակով չը հասնի ձեզ, ուստի հրապարակով գրում եմ այս տողերը:— Կիմում էք ինձ, որ իմ երաշխաւորութեամբ, ուղարկեմ ձեր դպրոցների համար մանկավարժութեան ընթացքը Կերմանիայում կամ Շիլլիգարիայում վկայագրով աւարտած մի վարժուհի և մի մանկավարժ, որ գտնելի հետ պէտք է կատարէ անաչական պաշտօն ևս, ուձիկ ստանալով 150 օսմանեան ոսկի: Ձեր նպատակին յարմար վարժուհի չը ձանաչելով կարող եմ ցոյց տալ ձեզ ուսուցիչ պ. Յովհաննէս Տ. Միրաբեանին, որ այժմ Սվեաբայրապուլոսն է: Կուր ինքներդ, իբրև հոգաբարձու՝ զիմեցէք նրան ինձ անկարելի է ձեր առաջարկն ընդունել:

Սարգիս ք. Բէգ-Նաղարեանց

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԱՐՇԵՍԱՒՈՐԱՅ

Դպրոցի վարչութիւնը սրանով յայտնում է, որ ուսումնարան նոր մտնող աշակերտների քննութիւնները և վերաքննութիւնները կը լինեն օգոստոս ամսի 23, 24 և 26-ին: Ինդիքները ընդունվում են ուսումնարանի գրասենեակում ամեն օր 10-ից մինչև 12 ժամը, բացի կիրակի և տօն օրերից: Ուսումնարանի գիրկնաօրի անունով արւած ինդիքը հետ պէտք է ներկայացնել և մեարդեական վկայականը (և ոչ թէ պատճէնը) և ծաղկի վկայական: Արհեստաւորաց դպրոց մտնողները պէտք է առողջակազմ լինեն և պէտք է լինեն 13 1/2 տարեկանից ոչ պակաս և 19 տարեկանից ոչ ակելի: Ուսումնարան մտնողները պէտք է զիտենան որբազան պատմութիւնից զխաւոր աղօթքները և անցքերը, ազատ ընթերցանութիւն և պէտք է մայրենի ու ուսուցչը շնորհով առանց խոշոր սխալների զրկն և թուաբանական չորս գործողութիւնները զիտենան:

1—3

ԱԶԴ.

Ազգային երկես. վարժարանաց անօրէնութեան և ուսուցչութեան պաշտօնը զոչացուցիչ թուշակա կարող ազգանոյ մը յանձնելու փափաքաւ, ուսումնական խորհուրդս կը խնդրէ որ սոյն պաշտօնին յարմար և զայն ստանձնել փափաքող ազգայինը հաճին յատուկ նամակաւ զիմել իրեն և յայտնել իրենց պայմանները: Ինչպէս զպաշտօնեայն պարտ է լինել վարժ դաստիարակի, հմուտ հայերէնի և մի եւրօպական լեզուի, ինչպէս նաև ինչ-ինչ կարևոր ուսմանց և գիտութեանց:

Կարողական նոր շրջանը սեպտեմբերի 1/13-էն կը սկսի, հետևաբար ամեն առաջարկը պարտին լինել ընդ փոյթ:

Նամակը պիտի ուղղուին առ ուսումնական խորհուրդ, առաջնորդարան հայոց ի Զմիւռնիա:

Ուսումնական խորհուրդ: 3—5

ՄՈՎՍԷՍ ԽՈՐԵՆԱՅԻ

Հայկական պատմութիւն մարտի, կանոնաւոր աշխարհաբար լեզուի թարգմանեց և լուսարանեց Խորէն Տ. Վ. Ստեփանէ, բազմաթիւ ծանօթութիւններով, նորանոր բազմաթիւներով, յաւելուածներով, ընդարձակ յառաջարկով: Մանաւանդ հայ աշակերտներին կարգալու և ուսումնասիրելու կարևոր զիբը է: Գինն է 1 լուրջի 50 կօպ: Կիմելու է թարգմանչին: Θεοδοσία, αρχ. Χορηνυ. Στεπανε.

(1 և 15) 1—3

Վ. ՇԷՔՍՊԻՐ

ՉՈՒՐ ՏԵՂԸ ՄԵԾ ԱՂՄՈՒԿ

Կամէղիա 5 արարուածով

Թարգ. Յ. Լալայեանցի

Գինն է 50 կօպէ:

Վաճառվում է Կենտրոնական գրավաճառանոցում և իշխ. Բէհրութեանի գործաւարական պալլիթիւնում:

2—10

ԵՐԵՒԱՆԻ ԹԵՄԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑՆՈՑԻ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ

Հրաւիրում է երկու բարձրագոյն կրթութիւն ստացած ուսուցիչ ուսուցչ լեզուի, ընդհանուր պատմութեան և ընդհանուր աշխարհագրութեան դասերի համար, և երկու հմուտ մանկավարժ երկրորդ նախակրթարանի երկու զուգընթացների համար: Առաջինների վարձարութիւնը պայմանաւոր է, իսկ երկրորդներինը հինգհարիւրական լուրջի: Ցանկացողները, ներկայացնելով իրանց ուսումնական վկայագրերը, թող զիմեն դպրանոցի տեսչին հետեւեալ հասցէով՝ Эривань, Доктору Арутюнянцу.

8—8

Մարմնի մասերը, մանաւանդ տաների մասերը փոխելուց պահպանող փաշ:

ԳԱՆՄԱՆԻՆ

Ճակվում է զեղաններում և զրօղիտների մաս Եւրօպայի նշանաւոր քաղաքներում և կայսրութեան լայր քաղաքներում: ԳԼԽԱՌՈՐ ՊԱՆՇԵՍ գտնվում է ՎԱՐՇՈՎԱՅՈՒՄ, հնարողի, զեղատան տիրոջ, ֆարմացիայի մադիսար Վ. ԿԱՐՊԻՆՍԿՈՒՄ, մաս, Էլեկտրօպայայ փողոց, № 39, Գալմանիսի մեծ արկղը արժէ վարչակազմում 50 կ. փաբը 30 կօպ.

ՊԵՏԵՐ Ե ԶԳՈՒՇԱՆԱԿ ԿԵՂՄՈՒՄՆԵՐԻՅ

և պահանջել, որ իւրաքանչիւր արկղը կրէր փաշու գործածութեան բացատրութիւնը և փարիզի ցուցահանգիսի մեղալիները:

Ս. 24869 5—10 (Ե)

Въ редакціи газеты „МШАКЪ“ продаются слѣдующія брошюры: 1) „Экономич. Положеніе Турецкихъ Армянъ“, публич. лекція Д.—ра Г. Арцруни, перев. съ арм. А. Аракелянца. Цѣна 25 к. 2) Die Economische Lage der Armenier in der Türkei, ein öffentl. Vortrag von Dr. Grigor Arzruni, übersetzt von A. Amirchanjanz. Preis 25 k. 3) Die Hungersnoth in Türkisch-Armenien, ein Vortrag von Dr. Grigor Arzruni, übersetzt von Amirchanjanz. Preis 20 kop. Иногородные, желающие получить брошюры, благоволят присылать по 30 коп. почтовыми марками, за каждую брошюру. Адресъ. Тифлисъ, Редакція „Мшакъ“, или Tiflis, Redaction „Mschak“. (Ե)

ԱՌԵԻՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

Ե Ր Կ Ո Ւ Ս Ե Ռ Ի Ա Ն Ձ Ա Ն Ց Հ Ա Մ Ա Ր

ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Առևտրական Կուրսերի նպատակն է մտանազնական առևտրական կրթութիւն տալ երկու սեռի անձանց և պատրաստել զործնական ծանապարհով հմուտ հաշուապահներ: Աւարտողները ստանում են ատտեստատներ:

Աւանդելի աւարկայք սորա են՝ 1) Առևտրական հետեւութիւն, 2) Առևտրական փութարանութիւն, 3) Հաշուապահութիւն (պարզ, կրկնակի և բանկային), 4) Թուաբանութիւն համընթի վրա, 5) Առևտրական թղթակցութիւն, 6) Առևտրական և մուրհակի կանոնադրութիւն և 7) գեղագրութիւն:

Ուսումը սկսվելու է սեպտեմբերի 15-ից, Ընդունելութիւնները պետք է ընդունել 1-ից, ամենայն օր, երկէջեան 4-ից մինչև 8 ժամը, կուրսեր հիմնողի բնակարանում, Սոլջախում, Ազէքսանյր Փրիթօսովի տանը, № 9 Սերգիէիկայա և Նազարեայա փողոցների անկիւնում, զեղատան զիմաց: Մարտի 9-ը կանոնները կարելի է ստանալ ՊՐԻՊԷՍ ԵՂԵ. Ծօլիանովների բանկային գրասենեակում և կուրսեր հիմնողի բնակարանում: Օտարաքաղաքացիք զիմում են կուրսերի հիմնողին.—въ Тифлисъ, С. П. Мануэлянцу.

7—20 (Ե Ծ.)

Երևանի թեմական դպրանոցում դասը ստանալու ցանկացողները կարող են ուղարկել իրանց լեզուները մինչև օգոստոսի 10-ը և խնդրատուները վերջնական պատասխան կը ստանան այդ օրից յետ, երբ կը կայանայ հոգաբարձական ժողովայն հարցի մասին: Տեսուչ դպրանոցի բժիշկ Մ. Յարութիւնեանց:

P. S. Կը խնդրեմ, որ միւս հայ թերթերը կթէ կարելի է, արտատպեն այս յայտարարութիւնը:

2—3

ԲԺԻՇԿ ՊՐԷՕԲՐԱԺԵՆԱԿԻ

Մանաւորապէս բժշկում է կէկտրականութեամբ, ֆարադեական և գալվանական հոսանքով ձեռքերի և ոտների անդամաւորութիւնից, բեկմատիլից, ներկային հիւանդութիւնները և կոնտրակտուրայից (մկաններների անդամաւորութիւն), բժշկում է կոլերիին և խուլերին անդամաւորութիւնից և նոյնպէս ընդունում է կանացի հիւանդութիւններով և սիֆիլիսով տկարներին: Հիւանդների ընդունելութիւնը ամեն օր, առաւօտեան 9 ժամից մինչև 12 ժամ և երկէջեան 7 ժամից մինչև 8 ժամ, Միքայէլեան փողոցում, Բէկիանովի տանը, № 103.

2—10